

g, wier werk
tot — en zoo
nieuwe hoop,
Den meester
nauwelijks 20
est heeft ook
en, het talent

En leer het, zanger, leer het mij,
Door levensvreugd en stervenslij
Te dichten, simpel zoo als gij
Gezelle, m'n meester Gezelle.

Wat vooral treft in dit kristal-klaare sonore ver-
zeke, is de weemoed, het meevleuen in lijden,
omdat in de jonge ziel zelf is het „overwonnen”
zijn door smart.

En deze eigenschap is de voornaamste van al
de pareltijne gedichtjes uit de beide bundels, die
verschenen zijn: weemoed; geen sentimentaliteit,
geen doelloos treuren of pessimistische zwartheid,
maar echte weemoed, geworden uit het besef, dat
van alles wat de naar schoonheid en liefde dor-
stende ziel in spontaan begeeren grijpen wil, niets
worden kan tot reëel bezit, omdat de levenskracht
door een knagende ziekte wordt verteerd.

Daarom is de kunst van dit Vlaamsche meisje
zoo echt, zoo vol, zoo zuiver. Want waar het
pessimisme van velen onzer dichters slechts is
de vrucht van al te ego-centrische belangstelling
en van ziekelijke toebereij, daar is hier van de
bittere werkelijkheid eener dagelijksche worsteling
tusschen weten en hopen ontroerende weemoed
de treffende weerslag.

Treffend inderdaad. Want als uit deze
gedichten somberheid sprak, waar een zoo
jong en hopend leven altijd weer voelt de
nippende omknelling van den dood, we zouden
het kunnen begrijpen! Maar van somberheid, van
pessimisme is er juist geen spoor! De stille ge-
latenheid van den weemoed spreekt overal, legt
teerzachte kleuren over elk tafereel, tempert de
helle hitte van de zomerzon, neemt weg de vale
offenheid van den grauwen winterdag. Dat maakt
deze eenvoudige onopgesmukte poëzie zoo buiten-
gewoon en fijn, dat doet u bij het lezen denken
aan het zingen van een vogeltje, zonder eenig
gewild-effect, drang slechts van de ingeschapen
natuur.

Wie daarvan lezen wil, neme uit het eerste
bundeltje „Vondelingskens” de gedichtjes: „O,
kindren van mijn droomen”, „Rozen”, „Armoes”,
„Weemoed”, „Stervens-pijn” of uit het latere „Op
zachte voorzeiken”, „Deemster-vrage”, „Avond-
liedekens”, „Verlangen”. Of beter nog, hij leze
beide bundelkens geheel, want ’t is de grondtoon
van alle dichtjes, telkens weer.

Niet beter kan ik doen, dan enkele „verzekes”
hier over te nemen. Dan blijkt tegelijk wat fleurig
klanken-gespeel boven den grond-toon van wee-
moed uit ritselen kan, en welke eigenschappen
bovendien deze kunst sieren.

Het Vlaamsche buitenkind bemerkt ge overal,
in tallooze natuurdichtjes („Dopheide”, „Aan
’t verre dorpen”, „Lupinen”, „Nacht-kapel”), maar
ook in verzen over ’t Vlaamsche volk („Drij blom-
men”, „Fantasia”). ’t Is ’t eerste wat ge ziet in het
aardige motto-dichtje van „Vondelingskens”

’kVond z’ in Vlaandren, waar geen hand
Zegent d’ idealen....
Waar men, als een vreemde bant
D’ eigen zoete tale.

In ’t vertellen van wat wind....
’t Ritselen van de hagen....
In de kijkers van een kind....
’t Scheemren van de dagen....

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

XC.

72. Aan Beets. Opgenomen in De Heraut van
29 Januari 1882.

In het jaar 1874 heeft Beets het volgende leeke-
dichtje geschreven:

AAN DEZEN EN GENEN.

Gij zijt wel mannen van mijn richting,
Maar zijt geen mannen naar mijn hart;
Uw werk is niet tot vredestelling,
En zij het strijden ook verplichting,
Gij doet veel meer, gij lert en sart.
Gij zijt wel mannen van mijn richting,
Maar zijt geen mannen naar mijn hart.

Ik mag, ik wil u niet bestrijden,
Maar met u strijden kan ik niet;
Veel liever uw miskenning lijden
En in de hardheid dezer tijden.
Zijn wat uw soort lachhartig hiet.
Ik mag, ik wil u niet bestrijden,
Maar met u strijden kan ik niet.

1874. 2 Sam. 3:39m.

Dit sloeg blijkbaar op de partij van actie onder
Groen en Kuyper, met wie Beets sinds het gebeurde
op de jaarvergadering van Christelijk Nationaal
te Utrecht 19 Mei 1869 finaal gebroken had.

Door het onderschrift: 2 Sam. 3:39 m. zijdelings
voor zichzelf naar David en rechtstreeks voor de
partij van actie naar de zonen van Zeruja, de
kinderen der verkeerdheid, verwijzend, hoonde
Beets daarmee die partij als „soort” van lieden.
En het verwijt, dat hij en de zijnen anderen
tergeve en sardie, griede Dr Kuyper diep.

Beets hield „le beau rôle” aan zich. Mannen van
zijn richting — geen mannen naar zijn hart —

’kVond z’n ’t eigen stil gedacht....
In wat bloemen-zegen....
’kVond ze, spelend langs de gracht
Van verlaten wegen....

Zoudt ge weelde vragen toch
Van die schaan’le dingskens....?
’t Zijn geen rijke kinderen...., och.
’t Zijn maar vondelingskens....

Er leeft in dit jonge meisje ook, diep en innig,
wat het wezen is van de echte-vrouwenziel, de
moederhede. Lees maar de vele verskens over
kinderen, waarvan deze proeve: (fragment)

Kindje:

Lijk albasten bloeme
Ligt uw teer gezichteke
En uit elk azuren kijker
Blinkt een blauw gedichteke.

Kon ik vatten, kindje,
Van die dichtjes, rhytme en rijm;
Mocht ik, van uw broze wereld,
Raden het subtiel geheim.

’kDurf u haast niet kussen....
— Raakt men witte bloemen aan —?
Schenkt men dan de sneeuwgedachtjes,
Die er door uw kopken gaan?

Straks, als ge zult slumren,
Kind, dat ik zoo gereu zie,
Dan misschien zal ik u zoenen,
Lijk men kust een relikwie.

En dan de devotie! roomsch natuurlijk, maar
als zoodanig echt. Zie slechts weer de dichtjes:
„Godslampje”, „Allerzielen”, „Bidden”, „’t Is d’ure
der Getijden”, of:

Geloof:

Daar droomt iets in uw oogen,
Wen gij ten hemel ziet;
Daar zingt iets in uw zuchten,
Heel verre, van verdriet....

Daar suist iets in uw stemme,
Een troest, dien ’k zelden vond
In woorden, die gedijen
Uit menschelijken mond.

Daar juicht iets in uw vreugde
En, zoo ge wel eens schreit,
Dan lacht er door uw tranen
Zoo veel gelatenheid....

O Lieve, zeg me stille,
Is dat soms verre schijn
Van de eindeloze weelde,
Heel dicht bij Hem te zijn?

Ontroerend is het, de stille berusting te zien
in dit 20-jarig kind, wier ontvankelijke ziel zoo
veel schoonheid voelt in ’t leven, die ze toch
nimmer de hare zal kunnen noemen. Daarvan
spreken: „O, blijf niet aan me denken”, „Avond-
klacht”, „M’n Jeugd”.
Iets als loutering ligt er in het:

’t Is goe.... ’t Is goe....
Vraag niet, o kind, waarom en hoe
Die weemoed over uw vreugde vlot
Men moet in ieder groot genot

dat waren ze, deze lieden „harder” dan hij. Maar
— zoo vragen we met Postmus, Calvinisti-
sche Verloogen blz. 78. — watzou ervan Ne-
derland geworden zijn, indien een Groen en de
zijnen al even „teeder” geweest waren, als de
man, die — te goeder trouw, zeer zeker, maar
in onbegrijpelijke kortzichtigheid — „geheel zijn
volk” wilde behooren!

Nadat nu Beets dit versje in zijn Najaars-
bladen had gepubliceerd, zong Dr Kuyper daar
anoniem in De Heraut van 29 Januari 1882
het hier volgend vers op legen, met terugslag op
2 Sam. 3:39 m. dat Beets, helaas, als motto koos:

2 Sam. III:39m.

[„Maer ik ben heden teeder, ende gesalft ten Koningh;
ende dese mannen, de zonen van Zeruja,
zijn harder dan ik; de Heere zal den boosdoender
vergelden nae syne boosheyt.”]

AAN BEETS.

Neen, ’t zit ’em in geen „doen door laten”
Te laten ’t niets doen eischt hier plicht.
Of wat zal steen en slingor baten,
Als Isrel voor den Hoerner zwicht?

Woudt ge u bij David vergelijken,
Strijd dan als hij de strijden Gods,
Doe zelf dan heilge „geestdrift” blijken,
Tot Goliath vall’, ’t pantsker ten trots!

Neen, ’t zijn geen Zonen van Zeruja,
Die broederen van uw tegenzin,
Maar ’k vraag u op den man af — u ja,
Gaf „teederheid” dit dicht u in?

Of is het niet u kwalijk kwijten,
Van wat voor ’t schaap de Herder doet,
Nu ’t Herderlied bij ’t schaap kwam pleiten,
Voor schotvrijheid van ’t wolfsgebied?

1) Dit ziet kennelijk op de omschrijving in ons Bevestigings-
formulier van het ambt der dienaren gegeven: dat het hun

Een plekke schaduw lezen;
Daar moet aan iedere bloem een traan.
Aan iedere zon een ondergaan,
Aan iedere dag een avond wezen.

en ook in het gedachtenvolle avondliedje:

’t Is goed in ’t eigen hert te kijken
Nog even, voor het slapen gaan,
Of ik van dagersaad tot avond
Geen enkel hert heb zeer gedaan.

Of ik geen oogen heb doen schreien,
Geen weemoed op een wezen lei;
Of ik aan liefdelooze menschen
Een wordeke van liefde zei.

En vind ik in het huis mijns herten,
Dat ik één droefenis genas
Dat ik mijn armen heb gewonden
Rondom een hoofd, dat eenzaam was....

Dan voel ik op mijn jonge lippen,
Die goedheid lijk een avondzoen....

’t Is goed, in ’t eigen hert te kijken
En zoo z’n oogen toe te doen.

Hier spreekt zoo klaar die bewogenheid met
het lot van anderen, die typisch is voor vele
gedichtjes van deze jonge liederes, omdat ze uit
eigen droeve ervaring weet, hoeveel troost er ligt
in meeleven en meelijden.

Nog op een genre moet ik ten slotte wijzen,
omdat het zoo duidelijk toont, dat het pessimisme
deze jonge ziel niet heeft verdonkerd, maar dat
de tinteling van het gewone leven haar volle
belangstelling heeft. Natief-geestig noemt de dich-
teres deze dichtjes „afgeleerd”. En dat zijn ze
ook, moment-opnamen, genre-schilderijtjes, maar
fijn als zonnegoud. Zie eens deze herfst-impressie:

Achter d’ oude kloosterwoning
Hing wat roode zon....
Onder goud getinte linde
Had een jonge non....

Heur gelaten oogen droomden
Onder blanken doek
Naar de zwart en roode letters
Van ’t getijden boek....

Langs de wegsken was gepevel
Van wat blaren bruin....
Aan heur voeten bogen schrale
Violieren schuin....

Als ’n dood’ illusie, die ze
Lang vergeten had
Viel er, op heur jonge handen,
Een verschrompeld blad.

Hier leeft alles wat Vlaamsch en tegelijk ook
alles wat kunst is!

En niet minder tekenend is het pittige:

De kinderen van „de Soetewaij”.

Ze trekken ter schole ten halfevier acht,
— Het dorpie ligt ver van ’t gelucht, —
Om ’t even, of liefelijk ’t zonneke lacht,
Voor wind noch voor regen beducht.
Met blauw-baaien rokken

En als dan God zgn vuur ge schichten,
Van ander pees joeg; en door ’t volk,
Tot eer zijns naams een werk liet stichten,
Waar troost van afvloed naar dat volk,

Zal Beets zijn broedren dan beschimpen,
Als „sarders”, „tergers”? — „Soort” van volk
Ze noemen, die van angst doen krimpden,
Den wijzen twijflaar? Wierd Beets tolk

Van die verdoolde tegenstanders,
Die ’t Woord, ja, eeren op h’n wijs
Toch niet naar ’t Woord eischt! Neen, vlak anders!
Niet d’ ingedaanden Geest; meer ’s menschen
[geest ten prijs?]

Onder den titel: Dr Kuyper.... als dich-
ter werd dit vers ter gelegenheid van den tach-
tugsten verjaardag van Dr Kuyper geplaatst in
De Stichtsche Courant van 27 October 1917
als „het eenigste gedicht, dat Dr K. ooit heeft
gemaakt”.

We twijfelen echter of dit laatste niet te sterk
gesproken is. Want ook de dichtregelen: „o Volk
van God, dat zinkt in smaad” enz., opgenomen
in het Feestnummer van De Heraut bij de op-
richting der Vrije Universiteit, schijnen van Dr
Kuyper te zijn.

Maar het bekende: „Voor mij! één zucht be-
heerscht mijn leven”, (zie Gedenkeboek 1897,
blz. 77) is slechts een variatie op Da Costa’s:
„Voor mij! één doel slechts heeft mijn leven!”
Zie ook: Maranatha, blz. 24.

plicht in: „te wederleggen alle dwalingen
en kettersen die tegen de zuivere leer stry-
den”. Zich er buiten houden is dus met de gelofte van de
dienaren des Woords rechtstreeks in strijd. Zie Hand. 20:28v.